

Asia: VN/18098/2025

## **Lausuntopyyntö: Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi lapsen erityisestä suojelusta ja siihen liittyviksi laeiksi**

Taustatiedot lausunnonantajalta

### **Edustan**

Muu järjestö tai yhdistys

Lausunnonantajan lausunto

### **1. Onko ehdotus kokonaisuudessaan kannatettava?**

Osittain

#### **Perustelut tiiviisti**

ADHD-liiton mielestä esitys sisältää useita kannatettavia uudistuksia, erityisesti pyrkimyksen vahvistaa varhaista tukea, selkeyttää sosiaalihuoltolain ja lastensuojelulain välistä rajapintaa sekä siirtää painopistettä perustason palveluihin. Nämä tavoitteet ovat lähtökohtaisesti oikeansuuntaisia myös adhd-piirteisten lasten, nuorten ja heidän perheidensä näkökulmasta.

ADHD-liitto on kuitenkin huolissaan siitä, riittävätkö esityksen toimeenpanoresurssit toteuttamaan lain tavoitteet käytännössä. Adhd-piirteet ilmenevät usein tavoin, jotka voivat näyttäytyä ulospäin haastavana käyttäytymisenä tai tottelemattomuutena, jolloin lapsen todellinen tuen tarve saattaa jäädä tunnistamatta tai tulkitaan virheellisesti. Tämä altistaa adhd-piirteiset lapset ja nuoret puutteelliselle tai väärille palveluille. Lain toimivuus edellyttää, että ammattilaisten osaaminen adhd:n tunnistamisessa on riittävää kaikilla tasoilla.

### **2. Vastaavatko ehdotukset esityksen tavoitteita?**

Osittain

#### **Perustelut tiiviisti**

Esityksen tavoitteet varhaisen tuen vahvistamisesta, palveluiden joustavuudesta ja säätelyn selkeyttämisestä ovat kannatettavia. Käytännön toteutuksen osalta jää kuitenkin epäselväksi, kuinka hyvin tavoitteet toteutuvat etenkin silloin, kun lapsen haasteet liittyvät adhd:n piirteisiin. Adhd on yksi yleisimmistä lasten ja nuorten neurokehityksellisiä oireyhtymiä, mutta sen tunnistaminen ja siihen vastaavien palvelujen järjestäminen vaatii erityistä osaamista, jota ei automaattisesti synny rakenteellisella uudistuksella.

ADHD-liitto pitää tärkeänä, että uudistuksen toimeenpanoa seurataan systemaattisesti ja että seurantaan sisällytetään erityisesti adhd-piirteisten lasten ja nuorten palveluihin pääsy ja tuen oikea-aikaisuus.

### **3. Mikä seuraavista vaihtoehtoista olisi mielestänne tarkoituksenmukaisin tapa järjestää sosiaalihuoltolain ja lastensuojelulain välinen rajapinta? Valitkaa yksi ja perustelkaa vastauksenne.**

Nyt esitetty ratkaisu

#### **Perustelut tiiviisti**

ADHD-liitto pitää esitettyä ratkaisua lähtökohtaisesti perusteltuna. Sosiaalihuoltolain roolin vahvistaminen peruspalveluissa ja lastensuojelun rajaaminen tilanteisiin, joissa erityinen suojelu on tarpeen, on selkeyttävä linjaus. Rajapinnan toimivuus edellyttää kuitenkin, että siirtyminen palvelusta toiseen on sujuvaa eikä lapsi tai perhe joudu odottamaan tarvitsemaansa apua hallinnollisten rajojen takia.

Adhd-piirteisten lasten ja perheiden tilanteissa on erityinen riski siihen, että pitkäaikainen kuormitus tai käyttäytymisen haasteet tulkitaan joko liian kevyenä perustason tukitarpeena tai liian nopeasti lastensuojelukysymykseksi. Rajapinnan toimivuus edellyttää ammattilaisilta riittävää ymmärrystä siitä, miten adhd ilmenee eri-ikäisillä lapsilla ja nuorilla, ja mitä palveluita he tarvitsevat.

### **4. Lausuntopalaute lukuun 1 (Yleiset säännökset): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita luvun 1 säännöksistä ja niiden käytännön toimivuudesta.**

Luvun 1 yleiset säännökset ovat lähtökohtaisesti toimivat. Lapsen edun ja oikea-aikaisen tuen ensisijaisuuden korostaminen on periaatteellisesti tärkeä linjaus. ADHD-liitto korostaa, että säännösten käytännön toimivuus edellyttää, etteivät yleiset periaatteet jää pelkiksi tavoitteiksi, vaan ne ohjaavat todellista päätöksentekoa arjen työssä.

Adhd-piirteisten lasten kohdalla on erityisen tärkeää, että tuen tarpeen arviointi ei perustu yksinomaan ulospäin näkyvään käyttäytymiseen, vaan huomioidaan lapsen kokonaistilanteen, yksilölliset piirteet ja perheen jaksamisen. Lain toimeenpanoon tarvitaan selkeää kansallista ohjausta, jotta alueelliset erot eivät johda yhdenvertaisuuden vaarantumiseen.

## **5. Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla muutoksella olevan lastensuojelun asiakkuuden alkamiseen ja päättymiseen?**

Ehdotetulla muutoksella voi olla sekä myönteisiä että kielteisiä vaikutuksia. Myönteistä on, jos asiakkuuden alkaminen ja päätyminen selkiytyy ja tuki pystytään tarjoamaan oikea-aikaisesti. ADHD-liiton näkökulmasta keskeinen huoli on, ettei asiakkuuden alkamisen kynnyksessä nouse tilanteissa, joissa tuen tarve on todellinen mutta vaikeasti tunnistettava.

Adhd-piirteisten lasten kohdalla asiakkuuden päätyminen ei tule perustua liian nopeaan arvioon tilanteen rauhoittumisesta, jos taustalla oleva kuormitus, tuen tarve tai perheen jaksamisen haaste ovat edelleen olemassa. Vaarana on, että ilman riittävää seurantaa perhe palaa palveluihin entistä raskaammassa tilanteessa.

## **6. Onko ehdotus lapsen asioista vastaavaa sosiaalityöntekijää koskevan asiakasmitoituksen joustavoittamisesta mielestänne kannatettava?**

Osittain

### **Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?**

Asiakasmitoituksen joustavoittaminen voi helpottaa henkilöstötilanteisiin liittyviä käytännön ongelmia, mutta siihen liittyy riskejä. ADHD-liitto pitää ongelmallisena, jos joustavoittaminen käytännössä tarkoittaa asiakasmäärän kasvua, sillä adhd-piirteisten lasten ja perheiden tilanteet ovat usein monitahoisia ja pitkäkestoisia. Riittävä aika asiakaskohtaamisille on edellytys laadukkaana työn tekemiselle.

ADHD-liitto katsoo, että mitoituksen tilapäinen ylittäminen ei saa muuttua pysyväksi käytännöksi. Sosiaalityöntekijällä tulee olla riittävästi aikaa muodostaa luotettava kokonaiskuva lapsen tilanteesta, ja tämä edellyttää mahdollisuutta tavata lapsi ja perhe riittävän usein.

## **7. Onko ehdotus lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tehtävistä kannatettava?**

Osittain

### **Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?**

Lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tehtävien kokoaminen yhteen pykälään on selkeyttävä uudistus, jota ADHD-liitto pitää kannatettavana. On tärkeää, että lapsella on yksi nimetty vastuhenkilö, joka tuntee hänen tilanteensa kokonaisuutena.

ADHD-liitto korostaa, että tehtävien selkeyttäminen ei saa johtaa kokonaisvastuun hajautumiseen. Adhd-piirteisten lasten palvelukokonaisuudet voivat olla laajoja ja monisektorisia, jolloin vastuun

selkeä rakenne on erityisen tärkeä. Saman sosiaalityöntekijän pysyminen lapsen asioissa mahdollisimman pitkään on lapsen edun mukaista.

ADHD-liitto pitää tärkeänä, että lapsen asioista vastaavalla sosiaalityöntekijällä on riittävä osaaminen adhd:n ja muiden neurokehityksellisten oireyhtymien tunnistamisessa. sekä niiden vaikutuksesta lapsen toimintakykyyn, käyttäytymiseen ja perheen arkeen. Tätä osaamista ei voida pitää itsestäänselvytenä, ja se tulee varmistaa perus- ja täydennyskoulutuksessa. Ilman tätä perustaa on riski, että adhd-piirteisen lapsen tilanne arvioidaan väärin ja tarvittavat tukitoimet jäävät toteutumatta.

**8. Lausuntopalaute luvusta 3 (Lastensuojelun järjestäminen ja kustannusvastuu): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita luvun 3 säännöksistä ja niiden käytännön toimivuudesta sekä vaikutuksista.**

Järjestämis- ja kustannusvastuun selkeyttäminen on periaatteessa kannatettavaa. ADHD-liiton näkökulmasta keskeistä on, ettei vastuun epäselvyys johda siihen, että lapsen palvelupolku pirstaloituu tai lapsi jää vaille tarvitsemiaan palveluita hallinnollisten rajojen takia.

Riski alueellisten erojen kasvuun on todellinen. Tarvitaan vahvaa kansallista ohjausta sekä riittävää valtion rahoitusta, jotta hyvinvointialueiden erilainen taloudellinen tilanne ei johda palveluiden eriarvoiseen saatavuuteen. Adhd-piirteisten lasten arvioinnin ja palveluihin pääsyn ei tule vaihdella kohtuuttomasti hyvinvointialueen mukaan.

**9. Lausuntopalaute luvusta 4: Onko ehdotus, jonka mukaan lupa lapsen tutkimiseen annettaisiin jatkossa hyvinvointialueen viranhaltijan päätöksellä hallinto-oikeuden sijaan, mielestänne kannatettava?**

Osittain

**Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?**

ADHD-liitto pitää ehdotusta kannatettavana. Menettelyn nopeuttaminen voi olla lapsen edun mukaista ja vähentää hallinnollista kuormitusta. Adhd-piirteisten lasten kohdalla on kuitenkin erityisen tärkeää, että tutkimisen yhteydessä huomioidaan lapsen yksilölliset piirteet, kuormitustekijät ja vuorovaikutuksen erityispiirteet. Oikeusturvan toteutuminen on varmistettava riittävällä moniulotteisella arvioinnilla.

**10. Selkiyttävätkö luvun 4 ehdotukset lastensuojelun päätöksentekosäätelyä?**

Osittain

**Perustelut tiiviisti**

Luvun 4 ehdotukset selkeyttävät päätöksentekosäätelyä jossain määrin, mutta käytännön soveltaminen vaatii tarkentavia ohjeita. ADHD-liitto kiinnittää erityistä huomiota siihen, että päätöksenteko perustuu riittävän laajaan kokonaisarvioon, eikä pelkästään ulospäin näkyvään

käyttäytymiseen. Adhd-piirteisten lasten tilanteissa väärinymmärretty tai puutteellisesti tunnistettu tuen tarve voi johtaa virheellisiin päätöksiin.

**11. Lausuntopalaute luvusta 5: Onko ehdotus edunvalvojan palkkioiden ja kulukorvausten rajaamisesta ja yhdenmukaistamisesta valtioneuvoston asetuksella mielestänne kannatettava?**

Kyllä

**Millaisia vaikutuksia (etenkin taloudellisia) arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?**

ADHD-liitto pitää lastensuojelun edunvalvojan asemaa ja tehtävää erittäin tärkeänä lapsen oikeuksien toteutumisen kannalta. Edunvalvoja on usein se henkilö, joka varmistaa, että adhd-piirteisen lapsen ääni tulee aidosti kuulluksi ja että lapsen etu otetaan huomioon kaikissa prosessin vaiheissa. Tämä rooli on korvaamaton erityisesti silloin, kun lapsen oma kyky ilmaista tarpeitaan tai puolustaa oikeuksiaan on rajoittunut esimerkiksi toiminnanohjauksen haasteiden tai kuormittumisen vuoksi.

Edunvalvojan palkkioiden ja kulukorvausten yhdenmukaistaminen valtioneuvoston asetuksella on kannatettavaa ja lisää ennakoitavuutta sekä yhdenvertaisuutta. ADHD-liitto korostaa, että palkkioiden tason tulee olla riittävä, jotta osaavia ja sitoutuneita edunvalvojia on saatavilla myös vaativimmissa tilanteissa. Adhd-piirteisen lapsen edunvalvonta edellyttää erityistä perehtyneisyyttä adhd:n ilmenemismuotoihin, kykyä rakentaa luottamuksellinen suhde lapseen sekä taitoa tulkata lapsen tarpeita ammattilaisille ja viranomaisille.

**Muut mahdolliset huomiot lastensuojelun edunvalvontaa koskevasta sääntelykokonaisuudesta?**

-

**12. Muu lausuntopalaute luvusta 5 (Lapsen osallisuus): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita luvun 5 säännöksistä ja niiden käytännön toimivuudesta.**

Lapsen osallisuutta koskevat säännökset ovat kannatettavia. ADHD-liitto korostaa erityisesti, että osallisuuden toteutuminen adhd-piirteisten lasten kohdalla edellyttää ammattilaisilta erityistä herkkyyttä ja osaamista. Adhd-piirteinen lapsi voi tarvita enemmän aikaa, vaihtoehtoisia viestintätapoja ja rauhallisen ympäristön, jotta hänen näkemyksensä tulevat aidosti kuulluksi.

Lapsen oikeus tulla kuulluksi ei saa riippua siitä, kuinka hyvin lapsi kykenee toimimaan aikuisten odotusten mukaisesti. Kuulemisen menetelmien tulee olla joustavia ja lapsen yksilölliset piirteet huomioivia. Sosiaalityöntekijöiden ja muiden ammattilaisten koulutuksessa tulee varmistaa riittävä osaaminen lapsen kuulemiseen liittyvissä menetelmissä.

**13. Lausuntopalaute luvusta 6 (Menettelysäännökset): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita luvun 6 säännöksistä ja niiden käytännön toimivuudesta.**

Menettelysäännösten toimivuus ratkaistaan käytännössä. ADHD-liiton näkökulmasta on tärkeää, että menettelyt eivät kuormita tarpeettomasti adhd-piirteisiä lapsia ja heidän perheitään. Toistuvat selvittelyt, pitkät odotusajat ja byrokratia ovat erityisen raskaita perheille, joissa jo arjesta selviytyminen vaatii paljon.

Menettelysäännösten tulee tukea ennakoitavuutta, ymmärrettävyyttä ja oikeusturvaa. Ammattilaisten tulee tunnistaa, ettei asiakkaan kuormitus tai vuorovaikutuksen erilaisuus ole merkki yhteistyöhaluttomuudesta, vaan voi olla suora heijastus adhd-piirteistä tai perheen uupumuksesta.

ADHD-liitto pitää tärkeänä, että adhd-osaamisen varmistaminen ei jää yksittäisten ammattilaisten oman kiinnostuksen varaan, vaan se rakennetaan osaksi hyvinvointialueiden perehdytys- ja täydennyskoulutusrakennetta. Menettelytapojen toimivuus edellyttää, että koko prosessissa – arvioinnista päätöksentekoon – on mukana riittävä ymmärrys siitä, miten adhd vaikuttaa lapsen ja perheen tapaan toimia ja kommunikoida.

#### **14. Lausuntopalaute luvusta 7 (Lastensuojelun avohuolto): Ovatko lastensuojelun avohuoltoa koskevat ehdotukset mielestänne kannatettavia?**

Osittain

##### **Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?**

Avohuollon vahvistaminen on lähtökohtaisesti kannatettavaa ja tukee tavoitetta siirtää painopiste varhaiseen puuttumiseen. ADHD-liitto pitää tärkeänä, ettei avohuollosta tule liian kevyt tai yleisluonteinen ratkaisu tilanteisiin, joissa perhe tarvitsee vahvaa, yksilöllistä ja pitkäjänteistä tukea.

Adhd-piirteisten lasten ja nuorten kohdalla avohuollon toimivuus riippuu siitä, onko tuki riittävän intensiivistä ja kohdennettua koko lapsen toimintaympäristöön: perheeseen, kouluun ja vapaa-aikaan. Palveluihin pääsyn tulee olla matalan kynnyksen mukaista ja oikea-aikaista, jotta ongelmat eivät kasaudu.

#### **15. Lausuntopalaute luvusta 8 (Lapsen kiireellinen sijoitus): Onko kiireellisen sijoituksen jatkoa koskeva ehdotus (keston lyhentäminen 30 vuorokaudesta 14 vuorokauteen) mielestänne kannatettava?**

Osittain

##### **Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?**

ADHD-liitto ei pidä kiireellisen sijoituksen jatkopäätöksen keston lyhentämisestä 30 vuorokaudesta 14 vuorokauteen kannatettavana muutoksena. Lyhyempi määräaika lisää paineita arvioinnin laadulle ja moniammatilliselle yhteistyölle, erityisesti resursseiltaan niukoissa tilanteissa.

Adhd-piirteisten lasten tilanteen ymmärtäminen voi vaatia enemmän aikaa, sillä lapsen käyttäytyminen, reagointi ja vuorovaikutus voivat vaihdella suuresti eri ympäristöissä ja tilanteissa. Liian nopea arviointi voi johtaa hätiköityihin päätöksiin, jotka eivät ole lapsen edun mukaisia. Ennen lyhentämistä tulisi varmistaa, että tarvittavat resurssit, rakenteet ja moniammatillisen yhteistyön toimivuus ovat kunnossa.

**16. Lausuntopalaute luvusta 9 (Huostaanotto): Onko huostaanottoa koskeva ehdotus (50 §) mielestänne kannatettava?**

Osittain

**Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?**

Huostaanottoa koskeva sääntely on tarpeellinen, ja sen selkeyttäminen on kannatettavaa. ADHD-liitto korostaa, että huostaanottoa koskevan päätöksenteon tulee perustua riittävän laajaan kokonaisarvioon, eikä adhd-piirteisen lapsen käyttäytymistä saa tulkita virheellisesti lapsen suojelutarpeeksi silloin, kun kyse on puutteellisesta tuesta tai tunnistamisesta.

Adhd-piirteisen lapsen voimakas oireilu tai perheen äärimmäinen kuormitus kertoo usein siitä, että oikea-aikainen tuki on puuttunut liian pitkään. Tämän erottaminen varsinaisesta huostaanoton tarpeesta on lapsen oikeusturvan kannalta olennaista.

**17. Lausuntopalaute luvusta 10 (Kodin ulkopuolinen sijoitus): Onko kodin ulkopuolisten sijoitusten ja sijoituspaikkojen valvontaa koskevien säännösten täsmentäminen ja vastuunjaon selkeyttäminen ehdotetulla tavalla mielestänne kannatettavaa?**

Kyllä

**Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?**

Vastuunjaon selkeyttäminen ja valvontaa koskevien säännösten täsmentäminen on kannatettavaa. ADHD-liiton näkökulmasta sijoituspaikan soveltuvuus adhd-piirteiselle lapselle on erityisen keskeinen kysymys. Henkilöstön osaaminen, ympäristön kuormittavuus ja lapsen yksilöllisten tarpeiden ymmärtäminen ovat ratkaisevassa asemassa sijoituksen onnistumiselle.

Valvonnan tulisi kiinnittää erityistä huomiota siihen, miten sijoituspaikka kykenee vastaamaan adhd-piirteisten lasten erityistarpeisiin ja tukemaan heidän kehitystään ja hyvinvointiaan.

**18. Lausuntopalaute luvusta 11 (Laitoshoido): Onko ehdotus lastensuojelulaitoksen asuinyksikön henkilöstömitoituksen täsmentämisestä ja osittaisesta joustavoittamisesta (ml. lapsikohtainen vähimmäismitoitus 1 työntekijä/lapsi sekä mahdollisuus suhteuttaa mitoitusta sijoitettujen lasten lukumäärään) mielestänne kannatettava?**

Osittain

### **Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?**

Henkilöstömitoituksen täsmentäminen ja osittainen joustavoittaminen on periaatteessa kannatettavaa, mutta siihen liittyy riskejä. ADHD-liitto on huolissaan siitä, että joustavoittaminen voi käytännössä johtaa alimitoitettuun arkeen, erityisesti kun lastensuojelun yksiköissä sijoitetut lapset ovat yhä vakavammin oireilevia.

Adhd-piirteisillä lapsilla turvallisuus, kuormituksen hallinta, ennakoitavuus ja yksilöllinen tuki voivat edellyttää enemmän aikuisen läsnäoloa kuin mitä vähimmäismitoitus takaa. Kuntouttava työote vaarantuu, jos henkilöstöä on liian vähän.

ADHD-liitto korostaa lisäksi, että mitoituksen ohella yhtä tärkeää on henkilöstön adhd-osaaminen. Riittävä määrä työntekijöitä ei yksinään riitä, jos heiltä puuttuu ymmärrys adhd:n vaikutuksista lapsen käyttäytymiseen, toiminnanohjaukseen ja vuorovaikutukseen sijaishuollon arjessa. Laitosten henkilöstön adhd- ja neurokirjo-osaaminen tulee varmistaa osana perehdytystä ja täydennyskoulutusta.

### **19. Onko ehdotus turvahenkilöä koskeväksi sääntelyksi, jossa turvahenkilön tehtävät ja toimivaltuudet erotetaan selvästi hoito- ja kasvatustehtävistä, mielestänne toimiva?**

Osittain

### **Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?**

Turvahenkilön tehtävien ja toimivaltuuksien erottaminen hoito- ja kasvatustehtävistä voi selkeyttää toimintaa. ADHD-liitto pitää kuitenkin tärkeänä, ettei turvallisuusrakennetta rakenneta tavalla, joka lisää adhd-piirteisten lasten pelkoa, kuormitusta tai riskiä tulla väärinymmärretyksi.

### **20. Lausuntopalaute luvusta 12 (Lapsen erityistä suojelua turvaavat rajoitukset sijaishuollon aikana): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita luvun 12 säännöksistä 90 § (yhteydenpidon rajoittaminen) ja 93 § (henkilöntarkastus) ja niiden käytännön toimivuudesta ja vaikutuksista.**

Rajoitustoimenpiteiden käyttö on aina vakava puuttuminen lapsen oikeuksiin. ADHD-liitto korostaa, että rajoitustoimenpiteitä ei saa käyttää adhd-oireilun hallintaan silloin, kun oikeampi ratkaisu olisi ympäristön, vuorovaikutuksen tai tarjotun tuen muuttaminen. Henkilöstöllä tulee olla riittävä osaaminen erottaa turvallisuusuhka neuromoninaisuuteen liittyvistä reagoititavoista.

### **21. Lausuntopalaute luvusta 13 (Jälkihuolto): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita luvun 13 säännöksistä ja niiden käytännön toimivuudesta.**

Jälkihuollon toimivuus on erityisen tärkeää adhd-piirteisten nuorten kohdalla. Siirtymä sijaishuollosta itsenäiseen elämään, opintoihin ja arjen hallintaan voi olla erityisen haastava, kun taustalla on adhd ja sen mukanaan tuomat toiminnanohjauksen, tarkkaavaisuuden ja arjenhallinnan haasteet.

Jälkihuollon tulee olla riittävän pitkäjänteistä, yksilöllistä ja käytännönläheistä. Asumisen, koulutuksen ja mielenterveyspalvelujen riittävä saatavuus on turvattava. ADHD-liitto pitää tärkeänä, ettei jälkihuollon ikärajaa lasketa, ja että myös sosiaalihuoltolain puolella jälkihuolto-oikeus ja sen sisältö määritellään selkeästi.

**22. Lausuntopalaute luvusta 17 (Voimaantulo): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita voimaantuloa koskevista säännöksistä ja niiden vaikutuksista.**

ADHD-liitto pitää 1.7.2027 voimaantuloajankohtaa tiukkana ottaen huomioon uudistuksen laajuuden. Onnistunut toimeenpano edellyttää riittävää siirtymäaikaa, kattavaa henkilöstön koulutusta, tietojärjestelmämuutoksia ja hyvinvointialueiden resurssien vahvistamista.

On erityisen tärkeää, että voimaantulon myötä hyvinvointialueilla on riittävästi aikaa ja ohjausta lain soveltamiseen, jotta alueellinen yhdenvertaisuus ei heikkene. Adhd-piirteisten lasten ja nuorten näkökulmasta on kriittistä, ettei lain soveltaminen jää liaksi paikallisten tulkintojen varaan.

**23. Lausuntopalaute ehdotuksesta koskien lisärahoitusta tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen (TUVa) turvaamiseksi yksityisissä koulukodeissa ja Valtion koulukodeissa: Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita TUVa-koulutuksen rahoitusta koskevasta säännöksestä ja sen vaikutuksista.**

TUVa-koulutus koulukodeissa koskee erityisesti jo sijoitettuja lapsia ja nuoria, joilla adhd ja muut adhd -piirteet ovat merkittävästi yliedustettuina. Tämän ryhmän koulutuksellinen tuki on erityisen kriittistä, koska siirtyminen sijaishuollosta jatko-opintoihin on yksi suurimmista riskikohdista syrjäytymiselle. TUVa-rahoituksen turvaaminen on siten suoraan yhteydessä jälkihuollon onnistumiseen.

**24. Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotuksen taloudellisista vaikutuksista?**

Esitysluonnos antaa taloudellisista vaikutuksista vain osittaisen kuvan. ADHD-liiton näkökulmasta puuttuu erityisesti arvio siitä, miten väärin tunnistettu tai liian myöhään tunnistettu tuen tarve lisää pidemmän aikavälin kustannuksia. Oikea-aikainen, riittävän osaava ja oikeanlainen tuki voi ehkäistä tilanteiden kriisiytymistä ja raskaampien toimenpiteiden tarvetta, mikä tuottaa sekä inhimillisiä että taloudellisia säästöjä.

Taloudellisia vaikutuksia tulisi arvioida nykyistä vahvemmin pitkän aikavälin näkökulmasta, mukaan lukien henkilöstövaikutukset, hyvinvointialueiden kustannukset sekä avohuollon resurssitarpeet.

**25. Millaisia taloudellisia vaikutuksia arvioitte ehdotuksen 38 §:n 3 momentilla mahdollisesti olevan?**

Säännös voi lisätä kustannuksia lyhyellä aikavälillä, mutta voi tuottaa säästöjä pitkällä aikavälillä, jos varhainen tuki vahvistuu. ADHD-liitto pitää tärkeänä, että taloudelliset vaikutukset arvioidaan myös

pidemmän aikavälin näkökulmasta. Jos sääntely heikentää oikea-aikaisen ja oikeanlaisen tuen toteutumista, kustannukset voivat siirtyä myöhemmiksi ja raskaammiksi.

## **26. Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotuksen muista vaikutuksista?**

Neurokirjon lapsista ja nuorista 18 % on ollut sijoitettuna ennen 18 vuoden ikää (THL:n 1997 syntymä-kohorttitutkimus Kääriälä ym. 2021). Esitysluonnos ei anna riittävän vahvaa kuvaa siitä, millaisia vaikutuksia sääntelyllä voi olla neuromoninaisten lasten, nuorten ja heidän perheidensä näkökulmasta. Erityisesti puuttuu arvio siitä, miten väärintulkinnan riski, puutteellinen adhd tuntemus, perheiden pitkäaikainen kuormitus ja alueelliset erot voivat vaikuttaa siihen, ketkä ohjautuvat erityisen suojelun tai vaativien palvelujen piiriin.

Näitä vaikutuksia tulisi arvioida nykyistä vahvemmin lapsen oikeusturvan ja yhdenvertaisuuden näkökulmasta. ADHD-liitto suosittelee, että uudistuksen vaikutuksia adhd-piirteisiin lapsiin ja nuoriin seurataan erikseen osana uudistuksen toimeenpanon arviointia.

## **27. Vapaamuotoiset huomiot**

ADHD-liitto haluaa korostaa, että lain uudistus tarjoaa merkittävän mahdollisuuden parantaa adhd-piirteisten lasten ja nuorten asemaa palvelujärjestelmässä. Tämä edellyttää kuitenkin, että uudistuksen toimeenpanoon sisällytetään erityistoimia adhd -piirteiden tunnistamisen ja osaamisen vahvistamiseksi kaikilla palvelutasoilla.

ADHD-liitto esittää seuraavat suositukset:

- Tuen tarpeen arvioinnissa tulee käyttää menetelmiä, jotka huomioivat adhd:n ilmenemismuodot eivätkä perustu yksinomaan ulospäin näkyvään käyttäytymiseen.
- Lapsen osallisuuden menetelmien tulee olla joustavia ja yksilöllisiä, erityisesti adhd-piirteisten lasten kohdalla.
- Uudistuksen toimeenpanoa tulee seurata systemaattisesti ja seurantaan tulee sisällyttää erityisesti adhd-piirteisten lasten ja nuorten palveluihin pääsy ja tuen oikea-aikaisuus.
- Kansallista ohjausta tulee vahvistaa, jotta alueelliset erot eivät johda yhdenvertaisuuden vaarantumiseen.
- Rajoitustoimenpiteiden käyttöä tulee seurata systemaattisesti ja henkilöstöllä tulee olla riittävä osaaminen erottaa turvallisuusuhka neuromoninaisuuteen liittyvistä reagoitintavoista.

Siiskonen Katriina  
ADHD-liitto ry